
نظریه‌ها و مکاتب روش‌شناختی در مطالعات امنیتی

سید طاهر فاضلی

ابراهیم حاجیانی

www.ketab.ir

سرشناسه	: فاضلی، سید طاهر، ۱۳۵۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: نظریه‌ها و مکاتب روش‌شناختی در مطالعات امنیتی
مشخصات نشر	: طاهر فاضلی، ابراهیم حاجیانی.
مشخصات ظاهری	: تهران: یزدا، ۱۳۹۰.
وضعیت فهرست‌نویسی	: ۱۰۴ ص: جدول.
موضوع	: فیبا
موضوع	: امنیت ملی - تحقیق
موضوع	: الگوهای معرفت‌شناسی
موضوع	: تحقیق - روش‌شناسی
شناسه افزوده	: حاجیانی، ابراهیم، ۱۳۴۶ -
ردمبندی کنگره	: ۱۳۹۰ ۶۲۶۵/۵۸۱۰ UA
ردمبندی دیویی	: ۳۵۵/۰۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۲۵۷۶۵۴

یزدا

نظریه‌ها و مکاتب روش‌شناختی در مطالعات امنیتی

سید طاهر فاضلی
ابراهیم حاجیانی

ناشر:	یزدا
چاپ اول:	۱۳۹۰
آمادسازی قبل از چاپ:	نشریه خبر یزدا
مدیر تولید:	محمد پیروزمند
چاپ/صحافی:	روشنا
قطع و تعداد صفحات:	رقعی - ۱۰۴
شمارگان:	۱۱۰۰ نسخه
بها:	۳۰۰۰ تومان

شابک: 978-600-165-072-7

دفتر نشر و نمایشگاه دائمی: تهران - سیدخندان - خیابان ارسباران - کوچه ستاری - شماره ۲۲ - ساختمان یزدا	تلفن: ۵۰-۲۲۸۸۵۶۲۷ (۰۲۱)
دفتر پخش و نمایشگاه دائمی: تهران - انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - کوچه بهشت آیین - شماره ۲۱ - طبقه اول	تلفن: ۵-۶۶۴۱۵۲۲۲ (۰۲۱)
چهارراه فرهنگیان، ابتدای بوار شهید سید محمد پاک‌نژاد، فروشگاه بزرگ کتاب یزدا	تلفن: ۲-۷۲۶۵۲۷۲ (۰۲۵۱)

WWW.YAZDA.IR

WWW.HVAC.IR

E-MAIL: YAZDA@HVAC.IR

تمامی حقوق چاپ و نشر این اثر، محفوظ و مخصوص یزدا است.

فهرست

۱	مقدمه
۸	تحول نظریه‌های روش‌شناسی
۲۲	رویکرد رئالیستی
۲۵	نئورئالیسم
۳۱	نظریه ایده‌آلیسم
۳۳	روش‌شناسی مکتب نئوایده‌آلیسم
۳۴	رویکرد عقل‌گرایی انتقادی
۳۹	نظریه‌های تفسیری
۵۰	پسا اثبات‌گرایی
۵۷	مکتب لیبرالیسم
۵۸	مکتب زن‌باوری (یا فمینیسم) و امنیت
۱۶	پسانوگرایی (یا فرانوگرایی)
۶۴	نظریه انتقادی
۶۸	سازمان‌نگاری (برسازی اجتماعی): بر ساخته بودن امنیت
۷۲	مکتب کپنهاگ
۷۴	نظریه جوامع امن

۸۰.....	جایگاه اثبات‌گرایی در مطالعات امنیتی اخیر
۸۳.....	جامعه‌شناسی روابط بین‌الملل
۸۴.....	مکتب انگلیسی در مطالعات امنیتی
۸۵.....	مطالعات صلح
۸۷.....	نسبت و رابطه مهم‌ترین حوزه‌های مطالعات امنیت
۸۹.....	منابع و مراجع

www.ketab.ir

مقدمه

مکاتب و نظریه‌های روش‌شناختی حوزه مطالعات امنیتی چندان تفاوت اساسی قابل ملاحظه‌ای با سایر حوزه‌های علوم اجتماعی ندارند در واقع این به سبب آن است که نظریه‌های معرفت‌شناختی آن چنان عام و جامع (و با ادعای جامعیت) مطرح و ارائه می‌شوند که بتوانند تمامی حوزه‌های شناختی، علمی و روشی را تحت تأثیر خود قرار داده و پژوهش‌گران در عرصه‌های علوم رفتاری، علوم اجتماعی، اقتصاد، توسعه و نیز امنیت را تحت تأثیر خود قرار دهند. بنابراین نباید انتظار داشت که مکاتب روش‌شناختی در بررسی‌های امنیتی به لحاظ خاستگاه، جوهر، مضامین و مفاهیم کاملاً متفاوت از سایر حوزه‌های علوم باشند. با این همه از آنجا که در این متن درصدد ارائه مجموعه روش‌های تحقیق برای محققان و دانشجویان علوم امنیتی و شاخه‌های مرتبط هستیم نمی‌توان بدون عطف توجه به این مکاتب وارد مباحث اصلی روش‌شناختی (یعنی روش‌های تحقیق و تکنیک‌های جمع‌آوری اطلاعات) بشویم. به سخن دیگر از آنجا که پژوهش‌های امنیتی در چارچوب علوم اجتماعی رایج انجام می‌شوند و موضوعات امنیتی نیز در دایره مفاهیم عام علوم اجتماعی قرار می‌گیرند بنابراین از حیث مبانی روش‌شناختی مشابهت‌های بسیاری وجود دارد لذا نمی‌توان به مبانی فکری، فلسفی روش‌ها بی‌توجه بود و محققان باید آگاه باشند منشأ فکری و اندیشه‌ای روش‌های رایج پژوهش در علوم امنیتی از کجاست؟ تا وفاداری و تعهد علمی و عملی آن‌ها (به هنگام اجرا طرح‌های پژوهشی) به آبشخورهای نظری امکان‌پذیر باشد، نکته دیگر آن که در اینجا تلاش می‌شود تا از مجموع ادبیات موجود در خصوص مکاتب روش‌شناسی به سرعت عبور نموده و با طرح برخی مفاهیم و

مضامین اصلی آن‌ها که به ویژه در مطالعات امنیتی کاربرد بیشتری دارند از ورود به جزئیات مباحث نظری و روش‌شناختی پرهیز شود. بدیهی است که علاقمندان به این‌گونه مباحث کلان روش‌شناختی می‌توانند به منابع موجود به زبان فارسی و لاتین که در فهرست منابع این مجلد آمده است مراجعه کنند.

www.ketab.ir